

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, ve věci žádosti žalobce o přiznání osvobození od placení soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2009, č. j. 11 Ca 51/2008 - 56,

t a k t o :

- I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2009, č. j. 11 Ca 51/2008 - 56, **se zrušuje.**
- II. Žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků ze dne 4. 2. 2009 a 6. 3. 2009 pro řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, a žádost žalobce o ustanovení zástupce ze dne 3. 11. 2008 pro řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, **se odmítá.**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“), kterým mu tento soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků a záloh pro řízení o kasační stížnosti žalobce podané proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, a současně zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Jako právní důvod kasační stížnosti stěžovatel uvedl důvod obsažený v ust. § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Neustanovením povinného právního zástupce k řízení o kasační stížnosti ze dne 22. 9. 2008 je podle stěžovatele mařena soudní ochrana. Stěžovatel je přesvědčen, že postup městského soudu je výsledkem nesprávného výkladu zákona za současného nesprávného posouzení skutkového stavu (žádosti o osvobození od soudních poplatků). Stěžovatel především zdůrazňuje, že v řízení nikdy netvrdil, že pobírá státní sociální podporu, o čemž svědčí č. l. 7, 11, 24 soudního spisu a žádost ze dne 4. 2. 2009. Rovněž nezůstal v řízení k pokynům soudu nečinný (viz č. l. 11, 16, 21 soudního spisu, širší podání z 3. 11. 2008 a dvojí podání z 4. 2. 2009). Podle stěžovatele jej městský soud nevyzval k doplnění kasační stížnosti (č. l. 44 soudního spisu) a podání vztahující se k datu doručení 6. 11. 2008 nejsou jejím doplněním, nýbrž návrhem na ustanovení zástupce, žádostí o zpřístupnění spisu a návrhem na vyloučení věci dle svého obsahu a formy. Stěžovatel připomíná, že v žádosti o osvobození ze dne 4. 2. 2009 prohlásil, že se rozhodné skutečnosti nezměnily a odkázal na listiny doručené místnímu správci soudního poplatku. Nepředložil však jakousi část sdělení správního orgánu z roku 2004, jak uvádí městský soud. V žádosti není za přílohu označen rub žádosti. Odvozovat z neoznačené a nevydané listiny nesplnění podmínky osvobození (doložení nedostatku prostředků) je podle stěžovatele svévolí městského soudu. Stěžovatel nesouhlasí s názorem městského soudu, že nijak neosvědčil ani hodnověrně a konkrétně neprokázal nedostatek prostředků; dále namítá, že městský soud opakovaně nebere v potaz obsah podání. Stěžovatel je přesvědčen, že nedostatek doložil již čestným prohlášením ze dne 19. 3. 2008 a nyní osvědčil, že splňuje předpoklady pro osvobození tvrzením zjevného nedostatku prostředků (žádost ze dne 4. 2. 2009), když ještě vydal soudu věrohodné důkazy. „Je-li výkladem městského soudu podmínkou ustanovení splnění zákonných předpokladů pro osvobození od soudního poplatku, pak je tento nezákonný, protože městský soud hodlá i v budoucnu požadovat prokázání nedostatku prostředků, ač zákonodárce vyjadřuje pouze podmínku jeho doložení.“ Taktéž je podle názoru stěžovatele neústavní požadavek na prohlášení i nad rámec dotazníku vzor č. 060, který v případě stěžovatele znemožňuje pokračování v řízení a soudní ochranu. Stěžovatel dále uvádí, že městský soud nebere v celém řízení v potaz návrh na opravu odůvodnění na č. l. 24 soudního spisu, návrh na předběžné opatření na č. l. 22 soudního spisu a opakovanou žádost o nahlížení do spisu pro účelnou obhajobu kasační stížnosti. Na základě shora uvedeného navrhl stěžovatel zrušení napadeného usnesení městského soudu a vrácení věci zpět k dalšímu řízení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Ze soudního spisu, který byl zdejšímu soudu předložen, vyplynuly následující podstatné skutečnosti:

Stěžovatel podal kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, která je vedena u zdejšího soudu pod sp. zn. 9 Aps 2/2009, jímž bylo pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno řízení o jeho žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, donucením a pokynem správního orgánu.

Výzvou městského soudu ze dne 9. 10. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 44, byl stěžovatel vyzván, aby ve lhůtě dvou týdnů od doručení této výzvy zaslal městskému soudu originál plné moci právního zástupce, který jej bude zastupovat ve shora uvedeném řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem.

V podání ze dne 3. 11. 2008, které bylo učiněno v rámci předmětné dvoutýdenní lhůty, požádal stěžovatel o ustanovení povinného právního zástupce.

Následovalo usnesení městského soudu ze dne 27. 1. 2009, č. j. 11 Ca 51/2008 - 53, kterým byl stěžovatel vyzván, aby do 3 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, včetně poučení o následcích v případě, že soudní poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen. Uvedené usnesení rovněž obsahovalo „Upozornění: Má-li poplatník za to, že jsou u něj splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, může u soudu prvního stupně podat návrh, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, a to i se zpětnou účinností. Jestliže soud jeho návrhu vyhoví, je zproštěn povinnosti platit soudní poplatky; poplatky zaplacené před rozhodnutím o přiznání osvobození od soudních poplatků se však nevracejí.“

Reakcí na tuto výzvu byla žádost stěžovatele ze dne 4. 2. 2009 o osvobození od soudního poplatku a opakovaná žádost o ustanovení právního zástupce, doplněná o tvrzení stěžovatele, že „základní a rozhodná skutečnost, když ostatní se nijak nezměnily, v prohlášení na listě 7 – jediný příjem podepsaného – se dokládá trojlistinou orgánu státní správy, která je stejnou poštovní cestou doručena místnímu správci soudních poplatků adresovaného soudu“, přičemž na druhé straně tohoto podání je obsažena část dopisu adresovaného stěžovateli a datovaného dnem 29. 12. 2004, z něhož vyplývá, že stěžovateli bude od ledna 2005 vyplácena dávka sociální péče ve výši životního minima v částce 4300 Kč měsíčně.

Vzápětí vydal městský soud kasační stížností napadené usnesení ze dne 17. 2. 2009, č. j. 11 Ca 51/2008 - 56, kterým stěžovateli nepřiznal osvobození od

soudních poplatků a záloh pro řízení o jeho kasační stížnosti podané proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, a současně zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Dne 6. 3. 2009 podal stěžovatel proti shora citovanému usnesení městského soudu kasační stížnost.

V podání ze dne 6. 3. 2009 požádal stěžovatel opakovaně o osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížnosti napadené usnesení městského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podle ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

S ohledem na dikci ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. citovaného výše přezkoumal Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí nad rámec stížních bodů, které jsou obsaženy v kasační stížnosti stěžovatele, a shledal, že řízení před městským soudem bylo zmatečné, neboť nebyly splněny podmínky řízení. Nejvyšší správní soud spatřuje v postupu Městského soudu v Praze rozpor s ust. § 103 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), ve vazbě na ust. § 64 s. ř. s., když tento nepřihlížel k tomu (a to i přes návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti podané proti usnesení městského soudu o zastavení řízení o žalobě pro nezaplacení soudního poplatku), zda jsou splněny podmínky řízení pro rozhodnutí ve věci samé. Ve smyslu ust. § 103 o. s. ř. ve vazbě na ust. § 64 s. ř. s. je totiž povinností soudu kdykoliv za řízení přihlížet k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé.

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Jakkoliv poplatková povinnost vzniká již podáním kasační stížnosti (ust. § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů) a splnění této povinnosti není nutně vázáno až na výzvu soudu (srovnej

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2004, č. j. 7 As 24/2004 - 49, www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud již opakovaně judikoval (viz například rozsudek zdejšího soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, či rozsudek téhož soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupné na www.nssoud.cz), že „*povaha rozhodnutí o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, proti němuž kasační stížnost směřuje, vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky uhrazení soudního poplatku považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž bylo zastaveno řízení pro nezaplacení soudního poplatku, by totiž trvání na podmínce uhrazení poplatku pro kasační řízení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním kasační stížnosti sledoval, a znamenalo by řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení předchozího řízení v důsledku nesplnění právě této povinnosti ze strany stěžovatele, tedy povinnosti zaplatit soudní poplatek.*“

S ohledem na výše uvedené závěry Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížnost podanou proti usnesení městského soudu, kterým jmenovaný soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a záloh pro řízení o kasační stížnosti podané proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, a současně zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce, jakkoliv tato opětovně nebyla zpoplatněna, a stěžovatel nebyl zastoupen advokátem, neboť opětovné trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení, by znamenalo další následné řetězení téhož problému, který je předmětem původního řízení (v daném případě řízení o kasační stížnosti podané proti usnesení městského soudu ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32), jež z logiky věci není smysluplné a nesvědčí ani hospodárnosti a rychlosti celého řízení. Nutno totiž poznamenat, jak již to učinil zdejší soud ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz, že „*z obdobných důvodů, ze kterých v těchto specifických případech nedostatek zpoplatnění nebrání projednání věci samé, nemůže ani nedostatek povinného zastoupení za výše popsanych okolností omezit přístup účastníka k soudu. Přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. Podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s. může totiž předseda senátu ustanovit navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh zástupce. Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení, se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení. Podstatou osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu.*“ Ostatně tento závěr potvrzuje rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, www.nssoud.cz, podle kterého není nedostatek právního zastoupení podle ust. § 105 odst. 2 s. ř. s. v řízení

o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti.

Ve vazbě na shora uvedené a po zvážení všech okolností případu dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že opětovné nesplnění poplatkové povinnosti, jakož i povinnosti povinného zastoupení, nelze považovat za překážku, jež by bránila posouzení kasační stížnosti proti usnesení městského soudu ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, jímž bylo pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno řízení o žalobě, a vydání meritorního rozhodnutí. Městský soud měl proto návrh stěžovatele ze dne 4. 2. 2009 a ze dne 6. 3. 2009 na osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho žádost ze dne 3. 11. 2008 o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského soudu ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, podle ust. § 46 s. ř. s., ve spojení s ust. § 120 s. ř. s., odmítnout a věc neprodleně postoupit k vyřízení Nejvyššímu správnímu soudu, neboť pro samostatné projednání návrhu na osvobození od soudních poplatků, jakož i návrhu na ustanovení zástupce, pro kasační řízení nebyly splněny podmínky řízení, když nezpoplatnění kasační stížnosti nelze za výše uvedených okolností považovat za překážku projednání věci samé.

Vzhledem k výše uvedenému se Nejvyšší správní soud nezabýval stížními body stěžovatele.

Po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí bude rozhodnuto o kasační stížnosti stěžovatele vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 9 Aps 2/2009.

Nejvyšší správní soud proto s ohledem na dikci ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. postupoval tak, že napadené usnesení městského soudu přezkoumal i nad rámec důvodů stanovených v kasační stížnosti, neboť řízení před městským soudem trpělo zmatečností ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Ze všech shora uvedených důvodů shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2009, č. j. 11 Ca 51/2008 - 56, podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a návrh stěžovatele ze dne 4. 2. 2009 a ze dne 6. 3. 2009 na osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho žádost ze dne 3. 11. 2008 o ustanovení zástupce, pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského soudu ze dne 18. 8. 2008, č. j. 11 Ca 51/2008 - 32, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, z výše předestřených důvodů podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ve spojení s ust. § 120 s. ř. s., odmítl, neboť nesplnění shora uvedených podmínek nelze za výše uvedených specifických okolností považovat za překážku projednání věci samé. Zdejší soud přitom rozhodl bez jednání postupem dle ust. § 109 odst. 1 citovaného zákona, dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 3, větu první, s. ř. s., ve spojení s ust. § 120 s. ř. s., dle kterého žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno nebo žaloba odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. dubna 2009

JUDr. Radan Malík
předseda senátu